

Forfatter: Andersen, H. C.

Titel: H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Citation: Andersen, H. C.: "H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal", i Andersen, H. C.: *H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal*, C. A. Reitzel, 1990, s. 180. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-hcaeeventyr07val-shoot-idm139890596376672/facsimile.pdf> (tilgået 06. maj 2024)

Anvendt udgave: H.C. Andersens Eventyr bd. VII kritisk udg. efter de originale eventyrhæfter med varianter ved Erik Dal

Det gamle Egetræes sidste Drøm

Det gamle Egetræes sidste Drøm blev trykt første gang i NEH 1-58, der udkom 2.3.1856.

Eventyret er skrevet på Basnas, hvor A tilbragte julen 1857. Af Bemærkninger fremgår det, at det er sprunget frem af »Øieblikkets Stemning« (15), et indtryk A også giver i *Lygtemændens ere i Byen* (IV 85; med reference til dette eventyr oplyser Brix og Jensen III 422 iøvrigt fejlagtigt, at *Det gamle Egetræes sidste Drøm* er skrevet på Borreby). Måligvis har ideen dog ligget i længere tid, idet A 2.11.1856 skriver til grevinde Mimi Holstein: »endnu en ny Historie, som jeg maae have indaandet i den friske Skov- og Strandluft nede ved Glænestrand er ifærd med at springe frem paa Papiret« (HCAHolstein 46). Topsø-Jensen mener, at det muligvis drejer sig om den første idé til *Det gamle Egetræes sidste Drøm*. I så fald har A opgivet planen indtil videre. Men efter at han havde skrevet *Noget* 24.12.1857 (se ovf. s. 178), noterer han 28.12. i Alm: »Eventyret om Egens Drøm«, som han i et brev 30.12. til Henriette Wulff kunne betegne som et af sine »ganske heldige« eventyr (BHW II 355).

Medens undertitlen *Et Jule-Eventyr* umiddelbart leder tanken hen på Dickens' A Christmas Carol (1843), er det kun den barnlig fromme tone, A er blevet inspireret af, ikke motivet. Derimod havde A selv spekuleret over de religiøse problemer i At være, der var udkommet i maj 1857, og motivet med egetræets længsel efter forløsningen er bygget over Romerbrevet 8.19-23.

Eventyrets indledning med samtalen mellem egetræet og døgnfluen er overtaget fra slutningen af Øhlenslagers Sanct Hansaften-Spil (1802): egetræet og St.Hans-ormen, men A kan også have været inspireret af og ønsket at skabe et modstykke til fabelen om døgnfluen, der tror at med dens egen død ved solnedgang går verden under (jvf. Carsten Hauch: *Afhandlinger og æsthetiske Betragtninger* I. 1855.488). Iøvrigt havde A allerede i Skygebilleder beskæftiget sig med tidens relativitet ved beskrivelsen af sørejsen til Lübeck: »vor Levetid her, er kun en lille Tid af det store Verdens Legemes; i Øieblikke glemme vi vor Smerte, selv den dybeste, i Øieblikke glemmer ogsaa det store Hav sine Storme, og for et Verdenslegeme ere Uger og Dage kun Øieblikke« (11).

52.7 *Flor*] løst vævet stof, slør.

53.2 *Hallebarder*] spydaksler. – 27 *Cithar*] betydningen usikker, idet

den almindelige cithar er et strengeinstrument, der anslås manuelt. – 27 *Æol[sharpe]* vindharpe, hvis strenge lyder, når vinden blæser i dem. 54.24 *svaresi*] hurtigst.

55.22 *Druidens*] offerpræst i den gamle keltiske religion i Gallien og Britannien. For kelterne var egetræet helligt, og kilden til det noget fremmedartetede billede – sammenhængen taget i betragtning – er sandsynligvis Bellinis opera Norma, I akt, I. billede, en opera, som A hyppigt har hørt bl.a. med Jenny Lind (MLE I 297f). – 33-36 Citat fra H.A.Brørsons salme i denne søde Juletid (1739), str. 7.

ABC-Bogen

ABC-Bogen blev trykt første gang i NEH 1-58, der udkom 2.3.1858.

I Bemærkninger hedder det, at eventyret er sprunget frem i øjeblikkets stemning (15). Herudover vides meget lidt om dets tilblivelse, men det er sandsynligvis skrevet i januar 1858, idet det af et brev fra veninden Henriette Wulff 22.1.1858 fremgår, at A samme dag har læst *Noget* og *Pebersvendens Nathus* op for hende. Brevet er samtidig en kilde til indsigt i A.s digterværksted. Sin vane tro læste A nemlig eventyrene op i manuskript for sine nærmeste venner med ønsket om en konstruktiv kritik. For *Nogets* vedkommende gjaldt, at A oprindelig havde skrevet om bogstaverne: »Enkelte opstillede betyde de Ingen-ting, men stillede i Geled – ja vilde vor Herre lade dem udsige sine Tanker saaledes som de een og tyve (!) Bogstaver kan udsige Alt hvad vi tænke og ville, saa synke vi ned i Forbauselse, det blev mere end vi kunne bære og taale og vide, men Bogstaverne kunne høre det« (BHW III 348). Overfor denne ordlyd indvendte veninden, at Gud netop havde brugt bogstaverne til at lade det åbenbarede ord nedskrives, »og der kom ogsaa det Mægigste af Alt ud deraf Guds Ord!« (BHW II 360). På den baggrund opfordrede hun A til at ændre ordlyden, en opfordring A tog ad notam (jvf. 56.18-21).

Trods A.s ord om øjeblikkets stemning kan han have haft et forbillede mht. den satiriske tendens i J.L.Heibergs *Ny A-B-C-Bog* i en Times Underviisning til Ære, Nytte og Fornøielse for den unge Grundtvig (1817; Prosaiske Skrifter X, 1861.3ff).

Motivet med bøgerne, der bliver levende, havde A allerede foregrebet i digtet *Den rædselsfulde Time* (1826; SS XII 83ff), hvor bøgerne på Universitetsbiblioteket på Trinitatis kirkeloft ved midnattid springer ned fra hylderne, holder gilde og danser med hinanden.